

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & La Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040. — Telefoon 2424. BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES. Ingevolge papertoewijzing B.P.P. no. 4439 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41 1/2 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Samenspreking. Uit de Schrift: Universele recapitulatie (Ef. 1:10). Kerkelijk leven: Wat leeft er in de zendingkringen der synodocraten? II; „Men make van de partij geen kerk“; Ons Handboek; Van een boek aankondiging; Het gevaar van inschakeling bij de gelijkschakeling; Candidaatsexamen. Op en om 't kerkplein; Moederdag. Opv. en Onderwijs: De achtergrond van een radicale onderwijsvernieuwing. 4. Uit het Pol. en Soc. leven: Nogmaals het rapport Bedrijfsorganisatie. 4. Pop. Wetensch. Schetsen: Een wankelende apologie. 5. Groninger Brieven. Persschouw. Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

samenspreking.

Volgende brief is verzonden:

Deputaten (naar art. 136 sub 1) van de Generale Synode te Groningen (1946) van „De Gereformeerde Kerken in Nederland“.

Hilversum, 3 Mei 1948.

Aan de Deputaten vanwege de Generale Synode der zich noemende „Gereformeerde Kerken in Nederland“, gehouden te Zwolle Augustus-October 1946, terzake van eventuele samenspreking.

Geachte Heeren,

Uw brief van October 1947 bereikte ons, en worde hiermee beantwoord. In afwachting van het resultaat van dezen onzen brief beperken wij voor ditmaal ons antwoord tot één enkel punt.

Gij meent, dat een schriftelijke gedachtenwisseling licht misverstanden doet ontstaan. Bovendien verklaart Gij, dat Uw Synode ten volle instemt met de gedachte, dat alle geloovigen met de „onderhandelingen“ — dit woord ligt voor Uw rekening — moeten kunnen meeleven.

Nu verlangt Gij, dat van mondeling te houden besprekingen — dit woord nemen wij ook voor eigen rekening — een door beide partijen goedgekeurd communiqué zal gepubliceerd worden.

Tegen zulke handelwijze hebben wij — afgezien nog van onze opdracht — onoverkomelijke bezwaren, waarover wij, om geen tijd te verliezen, thans niet zullen spreken; zoo nodig kunnen wij dit later doen.

Om evenwel zoover mogelijk U tegemoet te komen, en tevens getrouw te blijven aan de (door ons nog steeds als juist erkende) ons gegeven opdracht, geven wij U bij dezen in overweging volgende gedraglijnen te kiezen:

a) Gij en wij komen in dezelfde week in dezelfde plaats bijeen; onzerzijds geven wij de voorkeur aan Kampen als plaats der samenkomsten.

b) Gij en wij vergaderen afzonderlijk.

c) Onzerzijds stellen wij, die na maandenlange correspondentie, thans vóór alles de uitsluitende situatie te eekening begeeren, deswege U dagelijks, desverlangd maximaal, vijf vragen, waarop wij U verzoeken binnen vier en twintig uur met „ja“ of „neen“ te antwoorden; terwijl wij bij dezen ons bereid verklaren, in dat geval eenzelfde antwoord te geven op Uwerzijds aan ons tot gelijk maximum te stellen vragen binnen dezelfde termijn.

d) Het zal zowel aan U als aan ons vrijstaan, de te geven antwoorden toe te lichten, welke eventuele toelichting het te geven antwoord zal dienen te vergezellen.

e) Beiderzijds worden vragen en antwoorden met eventuele toelichting volledig gepubliceerd.

Deze methode kost ter bereiking van het gestelde doel weinig tijd, laat de kerken meeleven, kan het gesprek doen gaan over de wederzijds essentieel geachte punten, en zal, naar wij mogen aannemen, bij U geen bezwaar kunnen ontmoeten.

Indien U dezen voorslag aanvaardt, zouden wij uiteraard als voorwaarde moeten blijven stellen, dat de vragen zich beperken tot „het geheel der uit de officiële stukken reconstrueerbare eigenlijke oorzaken der geslagen breuk“ (Acta onzer Synode van Groningen, art. 136, I, c, 1e) en bereid zijn zorg te dragen, dat U onze eerste vragen — en deze zeker niet meer dan vijf — in ontvangst kunt nemen op Maandag 28 Juni a.s., indien U — wat wij U in overweging geven — zoudt willen samenkomen in de week van 28 Juni tot 3 Juli a.s. Ons adres zal alsdan zijn: Broederweg 15. Zoo noodig kan een volgende week voor gelijk contact worden vastgesteld. Uw antwoord zien wij gaarne tegemoet vóór of op 21 Juni a.s.

Met verschuldigde achting,

w.g. L. DOEKES.
„ S. GREIDANUS.
„ P. GROEN.
„ B. HOLWERDA.
„ H. J. SCHILDER.
„ K. SCHILDER.
„ G. VISÉ.
„ A. ZIJLSTRA.

Correspondentie-adres: ds L. Doekes, Gijbrecht v. Amstelstraat 9, Hilversum.

UIT DE SCHRIFT

UNIVERSELE RECAPITULATIE

(bij hemelvaartsherdenking).

.....om in de bedeeeling van de volheid der tijden wederom alles tot één te vergaderen in Christus..... Ef. 1:10.

Het opschrift van deze naar den Hemelvaartsdag terugwijzende Schriftoverweging is ontleend o.a. aan een vertaling van het hierboven aangehaalde bijbelwoord, gelijk het was aangehaald door Irenaeus, één der „kerkvaders“, zooals men dit niet altijd ongevarelijke soort van kerkkinderen met dezen niet onbedenklijken naam pleegt aan te duiden. Irenaeus (ca. 140-ca. 202) heeft eens Christus' hemelvaart en zitting ter rechterhand des Vaders besproken onder verwijzing naar Ef. 1:10, waar Paulus zegt, dat Christus eenmaal zal wederkomen om alle dingen „tot één te vergaderen“. De Griekse tekst bezigt daar het woord „anakephalaioosasthai“, hetgeen in den bij Rouet de Journal als uitnemend behouden latijnschen tekst wordt weergegeven met het latijnsche woord recapitulereen.

Hemelvaartsdag maakt, zóó gezien een aanvang met de universele recapitulatie. Wat hebben we aan dat woord? Helpt het ons?

Dat zal ervan afhangen, of het in de weergave van Paulus' eigen woord uit Ef. 1:10 „de roos treft“. De roomsche bijbelvertaling (Vulgata) gebruikt in Ef. 1:10 een anderen term (instauratie); temeer daarom vraagt „recapitulatie“ onze attentie.

Velen¹⁾ hebben zich ervan bediend. We doen maar een greep, die meteen den lezer de bedoeling kan laten vatten. John Owen (I, 147) geloof, onder verwijzing naar Ef. 1:10, dat de engelen gebracht zijn in die „recovery“ (dat herstel) en in die recapitulatie van alle dingen, welke God in Christus gegeven heeft. En later, 367, v., wijdt hij aan dit laatste onderwerp een uitvoerige verhandeling: the glory of Christ in the Recapitulation of all things in Him. Onder verwijzing naar plaatsen als Col. 1:20, 1 Cor. 11:3, Ef. 1:22 en 23, roemt hij de kracht der verlossing, waardoor wat in Gods wereld verstrooid en uiteengeslagen lag, weer onder één Hoofd wordt verzameld (re-collected) als één familie-van-God, als één lichaam. Zijn deze meeningen juist?

Het Griekse woord uit Ef. 1:10 laat ook wel andere vertalingen toe. B.v. die van de Statenvertaling: wederom bijeenzamelen, wederom tot één vergaderen, weer bijeenlezen. Of: onder één hoofd begrijpen.

Veel hangt ervan af, uit welke „sfeer“ men het woord afkomstig meent te zijn, of naar welken „levenskring“ men meent, dat het in zijn beeldd spraak heenwijzen wil.

Er is een meening, die zegt: het woord stamt uit de militaire wereld. Als soldaten uit het verband van den troep zijn losgeraakt, en hier en daar rondzwerven, dient men ze weer in hun legerafdeeling thuis te brengen, zoo mogelijk: dat zou hier de beteekenis van het woord zijn.²⁾

Maar anderen leggen het weer anders uit. Zij denken niet aan militaire, doch aan rekenkundige operaties. Als men bepaalde getallen op-telt, krijgt men „een som“, een „uitkomst“, „som“ is „summa“ in 't latijn; men denkt dus aan een-sommatie: de eind-som wordt opgemaakt, streep eronder: ieder weet nu de uit-komst³⁾. De Christus zou dan ongeveer zoo zijn als de man, die aan het eind de rekening opsomt: kijk, nu hebt ge alles bij elkaar. Ook aan boekhouders is gedacht: ze tellen geldsommen bijeen⁴⁾. En geven dan een saamvatting van alles in de uitkomst.⁵⁾ In het Grieksch kan zoo'n saam-vatting, zoo'n uitkomst, immers „kephalaion“ (zoo iets als hoofdsom, hoofd) heeten? En dat woord „kephalaion“ ligt verwerkt in het Griekse werkwoord, door Paulus gebezigd. Christus zou dan zelf volgens dezen gedachten-gang hoofd, of hoofdsom zijn; maar onder die hoofdsom zou dan tévens (!) „alles“ worden saamgevat (de som zou „in“ de som worden geteld, alles is de som, en Christus óók, volgens dezen eigenaardigen gedachten-gang, die wel wonderlijk met de woorden „in Christus“ omgaat).

En, nog is het aantal der voorgedragen meeningen niet uitgeput. Sommigen wijzen op een in Paulus' tijd onder de Joden gebruikelijk woord, dat de beteekenis van „overeenstemming“, „samenstemming“ heeft, en dat afgeleid is van een anderen stam, die door „hoofd“,

1) Door A. Lapide bijvoorbeeld wordt verwezen naar Hieronymus als voorstander der vertaling: recapitulatie, en ook naar Irenaeus. Bibl. Cr., I, 1, 92, verwijst naar Erasmus, concluderende tot: ad caput revocare; hetgeen Vatablus aanvaardt, met toevoeging: vel, in summam et compendium redigere, a.w. 95. Vg. Clarius, a.w. 95 (recapitulare, h.e. summam comprehendere et compendiose instaurare; ook Zegerus, a.w. 99: brevi recapitulatione implere et summam complecti universa mysteria longe tempore praenunciata. De vertaling recapitulatie komt veel voor, maar de interpretatie is ook dan nog uiteenlopend, zie tekst. Over Augustinus, zie op Menochius, e.a.

2) Grotius, Hammondus, aangeh. in J. C. Wolff, Curae Phil. et Cr., 1734 p. 23; vgl. voor Grotius, diens Ann. in N.T., en Bibl. Critt. VIII, I, I., col. 106, 113/4; Grotius is niet beslist: quae significatio huius loco maxime convenit, Bibl. Cr., 106.

3) Dinant op Efese; vgl. Wolff, 23; Cameron, Bibl. Cr. VIII, 101.

4) Vg. H. Grotii, Ann. I, 1., 884, b.

5) Leidsche Vertaling: in Christus saamvatten.